

De Navo heeft nooit duurzame vrede gebracht

Bewapening leidt vroeg of laat tot gebruik en menselijk leed: dit kan niet het pad naar vrede zijn, betoogt Florian Bekkers, deskundige op het gebied van transformatieve dialogen.

Florian Bekkers is strategisch adviseur voor maatschappelijke opgaven en is gepromoveerd op de transformatieve dialoog

De Navo-top is voorbij. De investeringen in militaire paraatheid worden fors opgevoerd. Onze vrede staat op het spel, zo wordt gezegd. Juist daarom moeten we nu oppassen voor tunnelvisie. Want hoewel Navo-secretaris-generaal Mark Rutte benadrukt dat het geld vooral naar wapens en munitie moet gaan, is het de vraag of dit werkelijk bijdraagt aan duurzame veiligheid.

Er is een alternatieve strategie die misschien effectiever én minder risicovol is: een transformatieve dialoog. Geen traditionele diplomatie, geen onderhandeling in termen van belangen, maar een diepgaand gesprek waarin conflictpartijen hun aannames, overtuigingen en beelden van de ander durven onderzoeken en bevragen. Dat klinkt misschien soft. Of naïef. Ik zal betogen dat dit kansrijker is dan bewapening.

Laten we eerlijk zijn over het verleden. De militaire strategie waarop de Navo zich baseert, kent geen overtuigend succesverhaal. Oorlog

en geweld zijn millennialang het standaardantwoord geweest op diepgewortelde conflicten. Maar duurzame vrede heeft het zelden gebracht. Integendeel: elke oorlog lijkt de kiem te leggen voor de volgende.

Bewapening leidt vroeg of laat tot gebruik, en gebruik leidt onvermijdelijk tot menselijk leed en nieuwe wrok. Dit is geen pleidooi voor totale ontwapening. Soms is bewapening onvermijdelijk. Maar laten we niet doen alsof het een weg naar vrede is. De geschiedenis laat iets anders zien.

De militaire logica berust op aannames die zelden worden bevestigd. Neem het idee dat een dialoog met Rusland onmogelijk is. Dit wordt vaak als feit gepresenteerd. En inderdaad, er zijn genoeg gebeurtenissen die dat idee lijken te onderbouwen. Maar dat is precies het punt:

We zoeken en herkennen vooral de feiten die passen bij wat we al denken

we zoeken en herkennen vooral de feiten die passen bij wat we al denken. Wat daar niet in past, valt buiten beeld. Dat is een blinde vlek.

Juist daarom is een transformatieve dialoog zo cruciaal. Dit is niet zomaar een goed gesprek om even te spanning ervan af te halen, maar een fundamentele reflectie op aannames en overtuigingen. Het doel is om te leren de automatische mechanismen te doorgronden die tegenover elkaar zetten, en zo nieuwe, inspirerende mogelijkheden om samen te leven te creëren.

In goed begeleide processen, van Zuid-Afrika en Colombia tot buurtconflicten dichterbij huis, zijn te

genstanders erin geslaagd hun vijandbeeld los te laten en samen tot een nieuw perspectief te komen. Dit kan een emotioneel en pijnlijk proces zijn. Misschien verklaart dat waarom bewapening toch aantrekkelijker lijkt. Maar talloze praktijken laten zien dat mensen hiertoe in staat zijn.

Diepgewortelde conflicten

Bovendien, argumenteren en onderhandelen over belangen werken niet bij diepgewortelde conflicten. Dan is een andere benadering nodig: een transformatieve dialoog. Dit is niet alleen effectiever, maar ook moreel. Ze voorkomt escalatie, bespaart leed en leidt tot stabiele vormen van samenleven.

Stel je voor dat we een fractie van het defensiebudget investeren in ons vermogen om zulke processen te ontwerpen. We brengen excellente procesbegeleiders, onderzoekers en diplomaten bij elkaar. We brengen kennis samen, ontwikkelen en onderzoeken procesontwerpen, trainen gespreksleiders, diplomaten en politici. Een soort 'Manhattanproject' voor vrede. Wat we daar leren, is bovendien breed toepasbaar: ook voor andere uitdagingen hebben we deze kennis nodig: denk aan klimaat en energietransitie, toekomst van de landbouw en natuur, zorg en sociaal domein, acceptatie van lhbt en andere gepolariseerde onderwerpen.

U denkt misschien: dit is naïef. Ik zeg: dit is hoopvol realisme. Misschien bent u cynisch geworden door jarenlange angstreteriek. Maar ergens weet u ook: oorlog brengt (meestal) niet wat we werkelijk zoeken. We kunnen onszelf en de generaties na ons geen betere dienst bewijzen dan dit alternatief serieus te onderzoeken. Alleen als onze gesprekspartners werkelijk irrationeel of psychopathisch zijn, zijn wapens onze laatste redmiddel. In alle andere gevallen ligt de sleutel tot vrede al binnen ons bereik.